

Nr 354.

Av herr **Lundstedt**, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 93 innefattade förslag om uppfostringsbidrag åt docenten Johannes (Hannes) Evelinūs Skölds minderåriga barn.

I proposition nr 93 till årets riksdag har Kungl. Maj:tt bl. a. föreslagit riksdagen att bevilja vart och ett av den under sistlidne september avlidne docenten Hannes Skölds tre minderåriga barn ett årligt understöd av 384: — kronor, till dess barnet uppnått en ålder av 18 år. Propositionen innehåller intet förslag om understöd åt Skölds änka. Detta är förklarligt med hänsyn till de i propositionen angivna faktiska grunderna för bedömning av ärendet. Dessa grunder äro emellertid icke fullständiga utan böra kompletteras med följande.

Lundaprofessuren i sanskrit (ett gammalt indiskt språk) med jämförande indoeuropeisk språkforskning — alltså *icke* i finsk-ugrisk språkforskning — söktes år 1927 av en enda person, docenten Hannes Sköld. Såsom sakkunniga fungerade professorerna Konow och Lidén, representanter för den sökta professurens ämnen, samt professor Wiklund, *icke* fackman på detta område utan en finsk-ugrisk språkforskare. Kontentan av de två fackmännens utlåtanden framgår av slutorden i dem. — *Konow* uttalar sig på följande sätt:

»Det er i det hele karakteristisk for Sköld at han fortrinsvis velger slike opgaver hvor der ennu står meget tilbage å gjøre og hvor vanskelighetene ofte er størst. Der er en pågående friskhet over hans forfatterskap, som driver ham inn i problemene, og de som rekker videst, synes å tiltrekke ham mest. Og han har en evne til å se dem i mangfoldig belysning og til å klargjøre dem for andre. Der kan ikke være noen tvil om at han ved disse egenskaper vil kunne virke utviklende og befruktende som lærer og vekke interesse og anspore til selvstendig forskning. Og sproget er for ham ikke et isolert fenomen, som det kan være nokk å tilegne sig mekanisk eller i sammenligning med andre. Det blir rykket inn i en større sammenheng, som et viktig led i menneskelig historie og kultur.

Jeg kan med full overbevisning erklære at jeg anser docent Sköld for kompetent til å overta en professorstilling i sanskrit og sammenlignende indoeuropeisk sprogforskning. Og man har all grunn til å slutte fra hans solide og omfattende kunnskaper, hans åpne blick for problemene, hans metodiske skolering og hans klarhet i tenkning og fremstilling, at man kan vente betydelige resultater av hans fortsatte virksomhet som forsker og lærer.»

Lidén sammanfattar sitt omdöme sålunda:

»Docenten Sköld förenar med ett livligt och mångsidigt vetenskapligt intresse en ovanlig arbetsintensitet och en stark receptivitet, som dock förräder en viss benägenhet att gå väl mycket på bredden. Han har en god kombinationsgåva och är rik på uppslag, men visar sig stundom brista i deras gallring och i lugn prövning av deras bevislighet. Hans vetenskapliga framställningsform är i regel klar och flytande ehuru med en dragning åt onödig bredd. Den forcering av hans vetenskapliga produktion, som berättigade hänsyn framkallat, och de ogynnsamma yttre förhållanden, varunder denna produktion tillkommit, kunna förklara det drag av oro, som röjer sig hos densamma. Dess värdefulla egenskaper äro övervägande.

Jag anser att docenten Sköld väl styrkt sin skicklighet till det sökta ämbetet.»

Man finner härav, att de båda fackmännen på professurens område gävo Sköld otvetydiga, ja, starka kompetensförklaringar. Prof. *Wiklund* underlät helt förnuftligt att yttra sig om Skölds kompetens till den sökta professuren. Han betonade både i början och slutet av sitt utlåtande, att han icke yttrade sig om något annat än Skölds finsk-ugriska skrifter. Nu skola enligt statuterna tre *sakkunniga* personer yttra sig angående sökandes skicklighet. Man kunde alltså ha tänkt sig, att universitetet efter sakkunnigutredningen funnit denna otillräcklig, för att överhuvud universitetets yttrande därå skulle kunna grundas. Men *om* universitetet verkligen inläte sig på en saklig prövning av ärendet, så måste ju resultatet logiskt bliva, att Sköld förklarades kompetent och uppfördes å förslag till professuren. Egendomligt nog förklarade emellertid nu universitetet Sköld inkompetent till ämbetet. Detta kan näppeligen betraktas annorlunda än som ett byråkratiskt övergrepp. D. v. s. professorerna måste ha litat på, att de genom samlat uppträdande skulle utan ansvarspåföljder kunna trotsa lag och förordning. Detta byråkratiska övergrepp blev emellertid eklelesiastikministern för starkt. Åtminstone såg det så ut, eftersom han återförvisade ärendet till universitetet för inhämtning av yttrande från ytterligare en sakkunnig.

Redan vid denna tid förelågo — utom Konows och Lidéns utlåtanden — förklaringar från åtta utländska indologer och komparatister (jämförande språkforskare), de flesta av dem med obestriddligt världsrykte, förklaringar, enligt vilka Sköld vore otvivelaktigt kompetent till den sökta professuren. Situationen var, såsom jag förra året tillät mig frambålla i en motion angående det akademiska befordringsväsendet, sådan, att det *i hela världen* näppeligen funnes mer än en enda fackman, som skulle ha varit hågad att förklara Sköld inkompetent till den sökta professuren. Den åsyftade fackmannen var professor Charpentier i Uppsala. När man kunde visa på honom såsom i detta avseende skiljande sig från andra fackmän, berodde det därpå, att objektivt fixerbara grunder kunde anföras, tydande på att Charpentier *i just detta fall* saknade förmågan att avgiva ett opartiskt omdöme. Just denne, sålunda i särklass stående och i detta fall för upp-

draget fullkomligt olämplige, fackman uppsöktes nu av Lunds universitet och bekläddes med det extra sakkunniguppdraget. Det var blott tidsbrist, som då hindrade mig att under rubriken »Ett infernaliskt sakkunnigval» offentligen påpeka de jävsgrunder, som förelågo. Så klara föreföllo mig dessa redan då.

Emellertid åtog sig nu *Charpentier* uppdraget. Det utlåtande, som han därefter avgav, är av sådan beskaffenhet, att detsamma genom sina överdrifter — sedda mot bakgrunden av de talrika erkännanden, som enligt det nyss sagda kommit Sköld till del — icke kan fattas såsom ett objektivt utlåtande. Tonen i detsamma är hätsk och aggressiv i sådan grad, att man väl aldrig mött någon motsvarighet därtill i andra sakkunnigutlåtanden. Man bibringas intrycket, att Sköld i sin vetenskapliga verksamhet vore en sensationslysten och ansvarslös humbugsmakare. Skölds hela produktion, med undantag av en mindre artikel, förklaras vara demeriterande för professuren. Beskaffenheten hos själva utlåtandet bör emellertid ses mot bakgrunden av följande omständigheter. En kompetensförklaring av Sköld från Charpentiers sida skulle i själva verket innebära, att denne desavouerade sin gamle lärare, avlidne professor Johansson, som i konkurrensen mellan Sköld och Charpentier om den av den senare numera innehavda professuren i mycket starka ordalag förklarat Sköld inkompetent till densamma. Detta får här särskild betydelse, enär det är allmänt bekant, att professor Johansson på allt sätt verkat för Charpentiers vetenskapliga framgång gentemot de — också med tanke på den utomordentliga intensitet, varmed akademiska fejder ofta bedrivs — verkliga enastående attacker, för vilka Charpentier själv varit utsatt. Det är tydligt, att vanlig mänsklig, i och för sig synnerligen aktningvärd pietetskänsla för professor Johanssons minne — som Charpentier för övrigt givit vackra bevis på — kunde verka hämmande på Charpentiers förmåga att objektivt bedöma Skölds vetenskapliga meriter. Därmed bestrides självfallet icke, att Charpentier personligen i detta avseende befinner sig i fullkomligt god tro, något som jag för min del anser höjt över varje tvivelsmål, men vilket är en sak som icke hör hit. Man har vidare att märka, att Sköld för ett antal år sedan offentligen utsatt Charpentiers vetenskapliga meriter för skarp kritik, att han, som nämndes, konkurrerat med Charpentier om den professur, som denne nu innehar, samt att Charpentier under årens lopp ingalunda stucket under stol med sin åsikt om Skölds bristande skicklighet för en professur av ifrågavarande slag. Det är näppeligen tänkbart, att tillskyndarna av Charpentiers val till sakkunnig skulle kunna ha varit i fullständig okunnighet om, att dennes värdering beträffande Sköld ginge i negativ riktning. Vare emellertid därmed hur som helst. Varje sansad människa, som beaktar innehållet i Charpentiers utlåtande och omständigheterna vid dess avgivande kan icke undgå att begripa, att Charpentier saknat den nödiga *förmågan* att *opartiskt* bedöma Skölds skicklighet.

Lunds universitet följde emellertid nu Charpentiers utlåtande och förklarade Sköld ånyo inkompetent. Och dock hade ytterligare en sak varit ägnad att stämma Lunds universitet till betänksamhet gentemot Charpentiers sakkunnigutlåtande. Detta innefattade nämligen genom sitt innehåll indirekt en radikal inkompetensförklaring jämväl av den föregående innehavaren av professuren, vilken universitetet för ett antal år sedan i hans konkurrens med Charpentier föredragit framför denne. På den tiden litade man obetingat på professorerna Lidéns och Konows auktoritet gentemot två andra högt ansedda fackmäns utlåtanden. Men när det gällde att mota Sköld, betydde Konows och Lidéns kompetensförklaringar intet i jämförelse med den förut ringaktade Charpentiers inkompetensförklaring! Kanske det dock var en principalsak för universitetet att aldrig godkänna en aspirant, som av någon enda sakkunnig blivit inkompetentförklarad? Alldeles icke. Vid samma tid hade universitetet på första förslagsrum till professur i filosofi uppfört en person, som av en sakkunnig med den mest objektiva och ofrånkomliga motivering förklarats inkompetent. Och kort efteråt satte universitetet på första förslagsrummet till en medicinsk professur en person, som förklarats inkompetent av två sakkunniga. Lägg nu härtill, att Sköld var ensam sökande, under det att i de båda andra antydda fallen placeringen berörde enhälligt kompetensförklarade medsökandes intressen!

När ecklesiastikministern för andra gången tog befattning med saken, följde han universitetet samt *avslog* (i maj 1930) Skölds ansökan till professuren. Jag fäster ånyo uppmärksamheten på, att Sköld var *ensam* sökande, att *tio* fackmän, mot vilka jävsanmärkingar icke kunnat riktas, uttalat sig till förmån för Sköld, under det att blott *en* fackman, och en *jävlig* sådan, funnit honom inkompetent. Och jag tillägger, att bland de åtta antydda utländska vetenskapsmännen ett par, kanske med största världsryktet (Wackernagel och Baudouin de Courtenay), uttryckligen uttalat sig på ett sådant sätt, att Sköld enligt svensk lag vore kallelsemässig till professuren.

Det brutala slag, som på detta sätt tillfogats en för sin existens som vetenskapsman kämpande forskare av ovanliga mått, innefattade samtidigt en kränkning av många människors rättskänsla. En grupp behjärtade män beslöto att undersöka möjligheterna för att bereda Sköld en tryggad vetenskaplig verksamhet. Jag förenade mig i dessa strävanden. Därvid fann jag det vara av vikt, att de åtta utländska fackmän, som inofficiellt avgivit kompetensförklaringar för Sköld, tillfrågades, huruvida de också nu efter Charpentiers radikala inkompetensförklaring vidhölle sin ståndpunkt. En av dem, Baudouin de Courtenay, hade emellertid avlidit. Utom till dessa återstående sju personer beslöt jag att rikta en fråga angående Skölds skicklighet för professuren till ett antal fackmän i olika länder. Först avsände jag alltså följande på svenska så lydande brev till trettio utländska fackmän:

»Den efter professor Herbert Petersson lediga professuren i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning vid Lunds universitet söktes av docent Hannes Sköld såsom ensam sökande. Sköld förklarades kompetent av professorerna Lidén och Konow. Den tredje sakkunnigen, professor Wiklund, yttrade sig överhuvud taget icke om Skölds kompetens i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning, utan endast angående en del av Skölds utanför ämnet fallande produktion. Av vissa skäl, som här ej skola beröras, lät regeringen *därefter* utse ytterligare en sakkunnig, professor Charpentier, vilken i osedvanligt expressiva ordalag uttalade, att Sköld vore inkompetent till ämbetet. Skölds ansökan till ämbetet har därpå blivit av regeringen avslagen.

Åtskilliga grunder kunna åberopas för att professor Charpentier icke varit i stånd att *opartiskt* bedöma Skölds meriter för ämbetet. Vissa indicier kunna även anföras för antagandet, att professor Charpentiers utseende på detta sätt till ett slags översakkunnig utgjort moment i ett intressespel, varigenom Sköld skulle kunna hindras från att erhålla professuren. Jag har funnit de hithörande omständigheterna vara till den grad utmanande mot den allmänna rättskänslan, att jag ansett mig böra andraga dem i en riksdagsmotion angående reformering av det akademiska befordringsväsendet. Omständigheterna i fråga torde också väsentligen ha bidragit till att svenska riksdagen *därefter* gått in för en utredning syftande till en reformering av det akademiska befordringsväsendet.

Dessa anmärkningar har jag funnit mig böra meddela, innan jag nu övergår till det egentliga syftet med dessa rader, som framgår av följande.

Skölds egenartade motgångar ha åstadkommit, att man starkt intresserar sig för att upprätta en professur i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning vid Stockholms högskola, vars förste innehavare Sköld skulle bli. För underlättande av en sådan plans genomförande vore det av vikt, att tillförlitliga bevis för hans skicklighet till en sådan professur redan nu kunde framläggas, och detta är anledningen till att jag nu till Eder liksom till några andra fackmän riktar följande fråga, vilken jag beder Eder i sakens intresse hava godheten helt kort besvara:

Anser Ni docent Hannes Sköld kompetent till en professur i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning?

För att besvara besvär har jag tillåtit mig att bifoga en pappersremsa, på vilken Ni endast behöver stryka över ett ord («kompetent» eller »icke kompetent») för den händelse det skulle vara svårt för Eder att finna tid till ett eget brev.»

Man bör nu först lägga märke till, att genom detta brev adressaterna tydligt underrättades om att Charpentier inkompetentförklarat Sköld. De tillfrågade nordiska vetenskapsmännen hade givetvis också haft tillfälle att själva studera Charpentiers nedgörande kritik före sitt svar. Det är ett allmänt känt förhållande, att en vetenskapsman i det längsta drager sig för att desavouera en annan. Man kunde alltså förvänta en viss reserverad hållning i svaren. — Ytterligare en sak måste emellertid beaktas. Lunda-professuren innehades sista gången av en person, som var inkompetent i ämnet sanskrit. Både universitetet och Kungl. Maj:t hade föredragit en person, som blott speciminerat i jämförande språkvetenskap, framför en konkurrent, som speciminerat i båda ämnena, men med tonvikten lagd på

sanskrit. Med andra ord, ett otvetydigt prejudikat förelåg därpå, att kompetens i *enbart* jämförande språkvetenskap var i den grad tillfyllestgörande, att man med sådan kompetens kunde t. o. m. slå ut en medsökande, som hade kompetens i båda ämnena. Detta måste hållas i minnet, när man går att granska betydelsen av de svar, som inflöto på min rundfråga.

Denna riktades till följande specialister i professurens ämnen, vilka inom sina respektive länder torde intaga en ledande vetenskaplig ställning och av vilkas namn de flesta äro inom fackkretsar kända över hela världen:

1. *indologerna* (dit sanskritisterna höra) Andersen och Tuxen i Köpenhamn, Thomas i Oxford, Turner i London, Bloch, Levi och Renou i Paris, Heller i Greifswald, Hertel i Leipzig, Liebich i Breslau, Lüders i Berlin och Negelein i Erlangen;

2. *komparatisterna* (jämförande språkforskare) Marstrander i Oslo, Pedersen i Köpenhamn, Gray i New York, Benveniste och Meillet i Paris, Cuny i Bordeaux, Jacobsohn i Marburg, Junker i Leipzig, Reichelt i Hamburg, Schrijnen i Nijmegen, Schulze i Berlin och Sommer i München, Bartoli i Turin och Hujer i Prag; samt

3. representanterna samtidigt för *både indologi och komparistik*: Keith i Edinburg, Geiger och Oertel i München, samt Wackernagel i Basel.

Samtliga utom Lüders hava svarat på mitt brev. Ur *intet* av de 29 svaren kan utläsas en inkompetensförklaring. Indologen *Tuxen* finner sig icke i stånd att bedöma »Dr Skölds rent sprogvidenskabelige Produktion» men säger, att han

»da Talen ikke er om et egentligt Sanskritprofessorat af indologisk Karakter, ikke tvivler om, at Dr. Sköld er kompetent til at vejlede sine Tilhørere paa de første Stadier af Sanskritstudiet og derved kan opfylde de Forpligtigelser, hans Embede maatte paalægge ham i den Retning».

Detta är det för Sköld ofördelaktigaste yttrandet. Det kan dock så mycket mindre tagas till stöd för inkompetensförklaring, som, efter vad jag förut nämnt, den siste innehavaren av professuren ifråga helt saknade kompetens i sanskrit. Ytterligare tre utlåtanden äro icke särskilt gynnsamma för Sköld, nämligen fransmännen Benvenistes, Blochs och Renous. Dock kan på *intet* av dem grundas en inkompetensförklaring, särskilt icke om Sköld hade anspråk på att bli bedömd efter principer, efter vilka professuren förut tillsatts. *Renou* säger direkt, att han *icke* finner Sköld *inkompetent* till en professur i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning. *Benveniste* säger, att det förvisso icke finns någon grund att utesluta Sköld från en universitetsprofessur. Men, ehuru icke själv indolog, synes det honom att för *sanskritens* räkning Skölds arbete icke kan jämföras med t. ex. Lundadocenten Helmer Smiths. Benveniste föreslår därför, att man liksom vid de flesta andra universitet delade upp professuren. Sköld skulle känna sig bättre hemmastadd på en lärostol i blott jämförande språkvetenskap. Detta är också *Blochs* ståndpunkt. Han

förklarar Sköld kompetent för professuren, om å ena sidan jämförande språkforskning bleve en disciplin för sig och därjämte en särskild lärostol inrättades i indisk filologi, »för vilken hela världen vet att I i edert land han en första rangs forskare» (sc. Helmer Smith). Blochs hela svar går väsentligen ut på att visa det olyckliga i att ha båda ämnena förbundna till en professur. En fjärde fransman, indologen *Levi*, erkänner sig blott känna ett av Skölds indologiska arbeten, och då han icke är jämförande språkforskare, avböjer han att uttala sig om Skölds kompetens för professuren ifråga. Renous, Benvenistes, Blochs och Levis yttranden utmärka sig samtliga genom *en mycket stor egendomlighet*: utan att min förfrågan kunde giva den ringaste anledning därtill hava de samtliga i sina svar inryckt en synnerligen stark rekommendation för *pali-forskaren* Helmer Smith. Kan detta möjligen betraktas som signifikativt för de svenska universitetsintrigernas spännvidd? Jag fäller intet omdöme därom. Jag endast erinrar om det allmänt kända förhållandet, att vissa av ivrare i Lund för Skölds uteslutande från professuren närt tanken att få denna omlagd på ett sådant sätt, att doc. Helmer Smith bleve kompetent för densamma. Denna tanke har på sistone t. o. m. avsatt ett beslut av universitetet att, såsom det heter i ett från T. T. nyligen distribuerat meddelande, hemställa hos universitetskanslern

»att framställning göres hos k. m:t, att proposition snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen om ett årsanslag på extra stat med 8,200 kr. till en biträdande lärarebefattning i jämförande indoeuropeisk språkforskning vid Lunds universitet. I samband härmed önskas, att den nuvarande professuren i sanskrit med jämförande indoeuropisk språkforskning omändras till en professur i indologi samt att, därest propositionen icke blir förelagd innevarande års riksdag eller blir avslagen av riksdagen, k. m:t måtte medgiva, att professuren i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning ledigförklaras under tillkännagivande av att full vetenskaplig kompetens kräves blott i det ena av professurens läroämnen, under det att i det andra endast undervisningsskicklighet erfordras».

Bakom detta aktstycke dölja sig egendomliga ting. När på sin tid Charpentier — kompetent i såväl jämförande språkforskning som i indisk filologi — tävlade med universitetets specielle kandidat, som var klart inkompetent i indisk filologi, så föredrogs den senare under allehanda förklaringar om att jämförande språkforskning var det *särskilt viktiga* ämnet. När sedermera Sköld såsom ensam sökande till professuren ratats på för de oinvidga fullkomligt oförklarliga grunder, kommer nu detta universitetets beslut, enligt vilket jämförande språkforskningen, som för 7 år sedan var det för universitetet *särskilt viktiga* ämnet, fullkomligt degraderas till förmån för, visserligen icke enbart sanskrit, utan för indologien — just den formulering, genom vilken paliforskaren Helmer Smith kunde beredas väg till en professur. Kan detta beslut annat än bekräfta ryktet om att den eljest fullkomligt oförklarliga behandlingen av Sköld

igångsatts i syfte att ersätta honom med den för den sökta *dåvarande* professuren fullkomligt inkompetente palifikaren Smith. Kan man be-
tvivla, att de fyra fransmännens fullkomligt omotiverade indragande av
dennes meriter i deras svar på min rundfråga står i något samband med
denna aktion inom universitetet, låt vara att de givetvis icke haft någon
kunskap om aktionens skumraskartade karaktär?

Ytterligare en tillfrågad indolog, *Dines Andersen*, notoriskt gammal vän
och beundrare av Helmer Smith, förklarade sig icke vilja besvara den fram-
ställda frågan.

Komparatisten *Schulze* beklagade livligt, att han på grund av sjukdom
icke vore i stånd att åtaga sig det ansvarsfulla uppdraget att yttra sig i
ämnet.

Emellertid ha samtliga de återstående 22 vetenskapsmännen avgivit otve-
tydiga kompetensförklaringar. Börjar jag då med indologerna, så ha *Tho-*
mas, Turner, Hertel och *Liebich* undertecknat en förklaring, på svenska
lydande så:

»Enligt min mening är dr Hannes Sköld kompetent till en professur i
sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning».

Så lydde det medsända formuläret, sedan orden »icke kompetent» stru-
kits. *Hertel* har inskjutit »mycket» framför kompetent. Samtliga, utom
Liebich, hava dessutom uttalat sig i brev. *Hertel* finner sig själv mindre
kompetent att uttala sig angående den jämförande språkforskningen. Men,
fortsätter han,

»såsom sanskritist får jag med gott samvete avgiva det utlåtandet, att
jag finner herr dr. Hannes Sköld *mycket* skickad att bekläda en indolo-
gisk professur. Han är en med vetenskaplig metod arbetande lärd, som
har grundliga kunskaper och som också — något som icke kan sägas om
många nutida indologer — besitter en vid blick. Om indologien åter skall
komma ut ur sin nuvarande ofruktbarhet och åter bliva till nytta för den
stora vetenskapen, så behöva vi därtill lärda sådana som Sköld, som utom
filologiska och språkvetenskapliga fackkunskaper och strängt metodisk
skolning besitta en vidare bildning, framför allt *sakkännedom*, förvärvad
genom egna arbeten».

Heller, börjar sitt brev med en anmärkning om, att han icke kan dela
vissa åsikter, som Sköld uttalat »zu indischen Grammatikern». »Denna
differens i bedömandet av vissa sanskrit-texter hindrar mig dock icke ett
ögonblick», fortsätter *Heller*,

»att skänka dr Skölds vetenskapliga 'Gesamtpersönlichkeit' fullaste er-
kännande. Jag håller honom absolut för kompetent att bekläda en pro-
fessur i sanskrit och jämförande indogermansk språkvetenskap. Jag glä-
der mig åt att av edert brev se, att jag i detta omdöme överensstämmer med
min vän Konow. Sköld är en mycket rörlig, mångsidigt intresserad lärd,
vars hittillsvarande prestationer berättiga till de bästa förhoppningar för
framtiden».

Turner skriver, efter ett upprepande av sin kompetensförklaring och ett allmänt erkännande av Skölds arbeten inom både sanskrit och indoeuropeisk lingvistik, följande:

»Jag överlämnar åt andra att diskutera de detaljer, som falla utanför min exakta kunskap; men jag har från början till slut blivit gripen av den skärpa, som Dr Sköld har tillfört lösningen av problemet, och särskilt av *sundheten* i den metod, han använt. — Jag hoppas storligen, om det icke redan är försent (på grund av sjukdom försenades Turners svar ett par månader), att han må få tillfälle att vidare utveckla sitt mycket lovande verk såsom innehavare av den proponerade lärostolen.»

Thomas grundar sitt närmare uttalande om Sköld huvudsakligen på hans mera betydande sanskritiska arbeten och säger därvid bl. a.:

»Det är tydligt, att dr Sköld är en man med ovanligt vittomfattande kunskaper och med stor kraft. Han synes ha en vetenskaplig metods fasta grepp, och hans argumentation är klar och går rakt på saken; också har hans arbete utseendet av exakthet i detalj, vilket jag icke haft något tillfälle att pröva. Att han är en man med originell begåvning skulle, föreställer jag mig, icke kunna förnekas av någon av hans kritiker.»

Thomas gör därefter hypotetiskt ett par kritiska anmärkningar. Också om de verkligen vore befogade, säger han, torde de dock uppvägas av dr Skölds relativa ungdom. Och Thomas väntar,

»att hans kraft och duglighet skulle länge överleva all sådan bristfällighet och garantera en produktion av innehållsrikt och betydande arbete, som skulle öka den svenska orientalismens internationella prestige.»

Till sist avgav indologen *Negelein* följande utlåtande:

»På grund av ingående kännedom om herr dr Skölds arbeten förklarar jag, att han enligt mitt omdöme är mogen och mycket skickad att övertaga en professur i jämförande språkforskning och sanskrit, om man på senare området vill betona det *språkliga* momentet. Hans filologiska intressen träda starkt tillbaka för de lingvistiska. Sköld besitter mycket stora kunskaper, omdöme och djupblick. Jag skulle rekommendera honom för varje lingvistisk professur i Tyskland, om han — såsom jag antager — också är en god lärare och socialt fri från invändningar.»

Härefter övergår jag till komparatisternas uttalanden om Sköld. Bland dessa har endast *Marstrander* icke kunnat underteckna en kompetensförklaring enligt det sända formuläret. Men detta beror endast därpå, att han såsom själv icke indolog icke anser sig böra göra något uttalande angående sanskrit. Beträffande jämförande indoeuropeisk språkvetenskap avgiver han för Sköld en klar kompetensförklaring. Följande personer ha begränsat sig till att kort och gott utfärda en kompetensförklaring enligt formuläret: *HuJer*, *Reichelt*, *Schrijnen* och *Sommer*. Alla övriga ha till själva kompetensförklaringen fogat erkännsamma omdömen. Den världsberömda *Meillet* börjar och slutar sitt brev med att han utan tvekan finner Sköld kompetent till professuren. Han framhäver, att han är mera kompetent som lingvist (språkforskare), än som sanskritist, men påpekar att det icke finns någon människa, som är verkligen kompetent i båda äm-

nen. De äro vart för sig en sådan »matière immense», att det är omöjligt att på samma gång behärska båda. Vad nu beträffar den jämförande språkforskningen, så skulle man kunna kritisera många saker i Skölds skrifter. Men, och *Meillet* understryker därvid varje ord,

»man kan icke utan ont uppsåt bestrida, att han har kunskaper av en sällsynt vidd och gåvan att göra nya och intressanta kombinationer (*rapprochements*)».

En annan fransman, *Cuny*, som på formuläret skjutit in »fullkomligt» framför »kompetent» säger sig trots sin på religiös katolsk övertygelse grundade synnerliga konservatism, (sannolikt tänkande på Skölds radikalism) vara lycklig över att ha fått tillfälle

»betyga eder den höga aktning, som man i den europeiska vetenskapliga världen har för herr Skölds arbeten. Hans stora arbeten över *Yâska* och hans artikel i *Kuhns Zeitschrift* om 'les gutturaux labio-vélaires indo-européennes' skulle räcka till för att visa, att han är fullkomligt kompetent för den lärostol, som I önsken bereda för honom. För övrigt, hans kunskaper äro förundransvärda, och man kan i de skandinaviska länderna bäst jämföra honom med herr *Holger Pedersen*, som gör så mycken ära åt Köpenhamns universitet».

Må man observera, att *Holger Pedersen* är ett av världens största namn på detta område! Denne har f. ö. själv utöver kompetensförklaringen om Sköld givit följande ingående svar på mitt brev:

»Deres spörsmål, om jeg anser docent *Hannes Sköld* for kompetent til en professor i sanskrit og sammenlignende indoeuropæisk sprogforskning, besvarer jeg med et avgjort ja.

Når sanskrit og sammenlignende indoeuropæisk sprogforskning er forenede i en professor, således som det endnu er skik i Sverige, må regelen være den, at det er den sammenlignende sprogvidenskab, som er hovedfaget. Thi indologi er en specialvidenskab ligesom f. eks. sinologi; den staar tilmed i løsere forbindelse med vor europæiske kultur end for eks. assyriologi. Den indoeuropæiske sammenlignende sprogvidenskab er derimod en av de allervigtigste discipliner indenfor åndsvidenskaberne, i det det er den, der binder en lang række sproglige studier på forskellige fagområder sammen til en enhed; den giver vigtige oplysninger om folkenes fjerne forhistorie og hjælper til en dybere forståelse av de fineste nyangser i samtidens sprogliv; den er det bedste grundlag for den almindelige sprogvidenskab og sammen med denne et enhedsbånd mellem vidt adskilte specialstudier.

Det kan under disse omstaendigheter ikke være min opgave at udtale mig ud fra et speciell indologisk synspunkt. Dog skal jeg ikke tilbageholde den bemaerkning, at jeg ikke naerer tvivl om, at docent Sköld med hensyn til indologisk uddannelse står over det niveau, der har været anset for tilstraekkeligt i tidligere tilfaelde ved besættelsen av tilsvarende professorer ved svenske universiteter. Men jeg gentager, at en professor i sanskrit og sammenlignende sprogvidenskab ikke kan have den opgave at docere *indisk kultur*, men derimod nok den opgave at docere *sanskrit* og indvi de studerende i den sproglige kundskab i dette sprog, som spiller en så fremragende rolle for den indoeuropæiske sprogsammenligning. Hertil er docent *Hannes Sköld* fortrinligt udrustet.

Jeg har fulgt hr. Hennes Skölds virksomhed fra dens første begyndelse til den dag idag og kender de allerfleste av hans trykkte arbejder. Det er fra år til år blevet mig mere og mere klart, at Sverige i ham har en sprogforsker av meget høj rang. Hans usaedvanligt omfattende kundskaber indenfor naboområder til vor sprogaet, hans skarpsindighed, idé-rigdom og gode metode har med rette vundet ham en anset posisjon i evropaeiske fagkredse.

Han er tilmed den eneste yngre forsker i Sverige, som har beviset sin kompetence indenfor den indoevropaeiske sammenlignende sprogvidenskab. Det spørgsmål, der foreligger til avgørelse, er altså ikke blot et personligt spørgsmål angående docent Hannes Sköld, men det er i virkeligheden et spørgsmål om, hvorvidt man vil finde det rigtigt at lade Sverige glide helt ud av det sprogsammenlignende arbejde, i hvilket det hidtil har spillet en så aerefuld rolle.

Jeg har allerede tidligere udtalt mig på ganske lignende måde som her og skal endnu blot tilføje, at jeg med kendskab til den kritik, som har vaeret benyttet mod docent Hannes Sköld under forhandlingerne om besaettelsen av en professor i Lund, uforandret fastholder min mening om hans kompetence».

En kort kommentar av *Jacobsohn* till dennes kompetensförklaring har intresse, enär han med blicken öppen för vissa misslyckade publikationer av Sköld — vilka han dock betecknar såsom ungdomssynder — avgiver en klar kompetensförklaring i båda ämnena.

Junker skriver, att

»på dr Sköld bekräftar sig ånyo satsen, att ingen är profet i sitt fädernesland. Jag känner dr Sköld personligen och skattar i honom den gedigne allvarligt strävande vetenskapsmannen, som icke skyr att t. o. m. prisgiva sin hälsa eller sitt liv för de vetenskapliga målen. Lidéns och Konows omdömen kan jag endast stödja . . . Jag finner det direkt komiskt, att dr Sköld icke skulle vara i stånd att bekläda en professor i sanskrit och jämförande språkforskning. Man borde dock beakta, att man för forskning och undervisning hade att kalla, icke böcker och uppsatser, utan *personligheter* och vetenskapliga karaktärer. Det är just regeringens uppgift att höja sig *över* de lärdas småaktiga munkträtor. Såsom indolog har dr Sköld tvivelsutan invändningsfritt hävdadt sig. Det vore att önska, att alla indologer hade en lika vid horisont i språkliga ting som han. Jag skulle icke ens vilja inskränka hans läraruppdrag till den *indogermanska* språkvetenskapen».

Härefter utvecklar *Junker*, huru Sköld genom sin språkbegåvning och energi på ett alldeles särskilt sätt är skickad att behandla även vissa icke-indogermanska språk. Han slutar sitt brev sålunda:

»Anser jag alltså herr dr Sköld absolut vuxen en sådan *omfattande* professor, då så mycket *mera* den trängre begränsade i 'sanskrit och jämf. indg. språkforskning'?»

Italienaren *Bartoli* förstärker kompetensförklaringen av Sköld till »bien compétent». Hade han icke varit så överhopad med arbete skulle han »*gärna* lämna en längre redogörelse för herr dr H. Skölds mycket lärorika arbeten». Han finner sin egen mening i ämnet blott därför anmärkningsvärd att »min skola är en annan än hans skola».

Amerikanaren *Gray*, professor vid Columbiauniversitetet, nominellt i »oriental languages» men faktiskt i jämförande språkforskning, sände mig följande utläggning av sin uttryckliga kompetensförklaring:

»När jag för något år sedan mottog åtskilliga artiklar skrivna av dr Sköld, blev jag gripen av hans märkvärdigt omfattande kunskapsförmåga, icke blott täckande indoeuropeiska i allmänhet, och icke endast utvisande vad som synes mig innebära kompetens i detaljer i ett enstaka språk, utan också ådagaläggande behärskning av språkgrupper utanför indoeuropeiska — något som enligt min mening är högeligen önskvärt för forskare i indoeuropeiska, när det giver mycket nödvändiga 'checks on their own field in comparison and contrast'. Korteligen, dr Skölds lärdom gjorde det mest gynnsamma intryck på mig, jag har alltsedan jag mottog dessa studier hoppats, att han skulle vinna en ställning, som vore honom värdig; och jag har uttalat dessa åsikter till mer än en av mina kolleger. Jag känner, att jag kan tala fullständigt utan förutfattad mening, eftersom jag alltjämt icke haft förmånen av dr Skölds personliga bekantskap.

Det är tydligt att mitt svar på eder fråga endast kan bli jakande: *Så vitt jag förstår* (To the best my knowledge), *anser jag dr Hannes Sköld såsom fullkomligt kompetent för en lärostol i sanskrit och indoeuropeisk jämförande lingvistik*. När jag gör detta uttalande, är jag fullt medveten om den utomordentligt höga rang på dessa områden, som vunnits av svenska vetenskapsmän, vilkas verk är mig välbekant, av vilkas böcker åtskilliga finnas i mitt privata bibliotek och ständigt rådfrågas, och vilka jag har att tacka för mycket. Jag är säker om att dr Sköld på ett värdigt sätt skall fullfölja dessa förnäma traditioner, och det är mycket möjligt, att han skulle t. o. m. föra dem ännu längre framåt.

Sådan är min personliga mening. Jag stärkes i densamma genom känedom om att den delas av två svenska vetenskapsmän, för vilkas omdömen i sanskrit och indoeuropeisk jämförande lingvistik jag sedan många år hyser den högsta aktning: professorerna Lidén och Konow. Enligt min mening kan deras åsikter icke åsidosättas utan de allvarligaste och mest välgrundade motarguementen».

Vi ha nu sett de speciella komparatisternas omdömen. Vi hade förut sett de speciella indologernas omdömen. Av särskilt intresse måste det vara att höra de fyra vetenskapsmän, som ha formell kompetens i såväl sanskrit som jämförande språkforskning. Blott *Oertel* och *Keith* hava undertecknat kompetensförklaringen å pappersremsan. Den förre säger sig gärna beredd, om så begäres, att sända en utförligare motivering. *Keith* åter har bifogat en kommentar, vari han säger sig icke känna dr Sköld personligen och därför blott kunna uttala en mening stödd på hans verk

»såsom känt för mig i form av ett stort antal uppsatser i jämförande lingvistik och hans betydande undersökning av 'the etymological material of the Nirukta'. — Att döma av dr Skölds arbete har jag intet tvivel om att han är fullständigt kompetent att innehava en lärostol av den angivna arten. Hans arbete ådagalägger vidsträckt beläsenhet, kombinationsförmåga och klarhet i framställningen i en grad, som tävlar mycket gynnsamt med talangerna hos mången sanskritist och filolog med erkänt rykte. Och jag har intet tvivel om att varje universitet, som giver honom en sådan anställning, kan förtroendefullt lita på, att han genom sina publikationer

kommer att öka dess anseende överallt i de orientaliska studiernas och den jämförande filologiens värld».

Geiger meddelar endast, att han finner *Sköld* »fullkomligt kompetent» för övertagande av en professur i sanskrit med jämförande indo-germansk språkvetenskap. Han säger sig ha avgivit detta utlåtande med nöje och tror att *Sköld* förtjänar professuren.

Till sist följer nu ett utlåtande av en auktoritet av sådana mått som *Wackernagel*, särskilt högt uppskattad inom språkvetenskapliga kretsar i Norden. Han skriver:

»Jag känner dr *Hannes Sköld* sedan lång tid tillbaka och har också haft tillfälle att lära känna hans flesta skrifter. Han är en högtbegåvad lärd, av ovanligt vid horisont och produktiv skapsinnighet. Så står då hans kompetens för en professur i språkvetenskap och sanskrit utom tvivel. Sakligt kan man visserligen invända mot honom, att han producerar något raskt och att hans arbeten icke äro tillräckligt 'ausgereift' och därför ofta egga till berättigad motsägelse; men allvarligt arbete och skarp, klar eftertanke dölja sig alltid bakom dem.»

Utöver den brevväxling i ämnet, som nu refererats, måste ytterligare märkas följande. Det låte ju tänka sig, att de två officiellt såsom sakkunnige fungerande fackmännen, professorerna *Lidén* och *Konow*, skulle önska modifiera sina berömmande ord om *Sköld*, sedan de studerat *Charpentiers* nedgörande kritik. Med hänsyn till det vetenskapliga ansvar, som särskilt tillkallade sakkunniga i ett svenskt akademiskt befordringsärende i allmänhet känna och med hänsyn till det utomordentliga vetenskapliga anseende, som just dessa båda män tydligen inneha och som framträder i *Grays* svar, när han påminner om vilka allvarliga och välgrundade motargument, som måste föreligga, innan deras ståndpunkt kunde åsidosättas—med hänsyn till sådant var det dock mera ett teoretiskt tankeexperiment att antaga möjligheten, att *Konow* och *Lidén* icke skulle ha gått djupare i sin analys av *Skölds* arbeten, än att de nödgades omjustera sina omdömen efter *Charpentiers* kritik. Det var därför egentligen mera för att rent formellt täppa till alla kryphål för intrigmakare än av sakligt intresse, som jag hänvände mig till de nämnda båda sakkunnige med min fråga. Deras svar giva enkelt och klart vid handen, att de i alla avseenden vidhålla sin ståndpunkt angående *Skölds* kompetens. Jag skrev vid samma tid också till prof. *Lidéns* unge efterträdare vid Göteborgs högskola, prof. *Morgenstierne*. Han svarade, att han anser *Sköld* kompetent till en professur i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning, »tiltrods för den nylig framkomne kritikk av hans arbejder».

Till sist må nu också antecknas de starkt erkännande omdömen, som den numera avlidne Warschau-professorn *Baudouin de Courtenay* före *Charpentiers* utlåtande hade avgivit om *Sköld*. Sedan *Baudouin de Courtenay* erinrat om vissa förhållanden, som gjorde, att *Sköld* måste »räknas till de mest framstående språkforskare» sammanfattar han i slutet av sin skrivelse sitt omdöme sålunda:

»Såvitt jag vet, är han den ende banbrytande svenske språkforskare, som för närvarande icke bekläder någon officiell post vid en högskola. — Jag kan med rent samvete på det varmaste rekommendera herr Hannes Sköld för lärostolen i den allmänna och jämförande språkvetenskapen.»¹⁾

Den förestående utredningen giver vid handen, att dåvarande ecklesiastikministern från professuren vid Lunds universitet i sanskrit med jämförande språkforskning utestängt docenten Sköld såsom ensam sökande till befattningen,

1. ehuru redan då förelågo otvetydiga förklaringar från 10 fackmän (i Sverige, Norge, Danmark, Polen, Tjeckoslovakien, Tyskland, Frankrike och England), att han var fullt kompetent till professuren;

2. ehuru blott en enda fackman, vars utlåtandes otillförlitliga karakter kunde påvisas, förklarat honom inkompetent till professuren; samt

3. ehuru det offentligen, efter angivande av grunder, framhållits, att i hela världen näppeligen någon annan än denne ende, dessutom jävige, fackman skulle kunna uppbringas för en inkompetensförklaring.

De kursiverade orden innefatta så långt ifrån en överdrift, att numera gentemot denna enda inkompetensförklaring av jävig person föreliggande kompetensförklaringar från omkring 30 ojäviga fackmän från världens olika länder. Ja, vad som förebragts utvisar, att ecklesiastikministern genom sin ifrågavarande ämbetsåtgärd från en professur utestängt kanske en av de största språkbegåvningar, som vårt land någonsin ägt.

Den skada, som här tillfogats av vissa landets ämbetsmän genom ett brutalt hugg — riktat mot enskild mans väl, mot allmän rättskänsla och mot kulturintresset i landet — kan aldrig gottgöras. Den rättsliga talan, som den närmast kränkte möjligen kunnat föra, om han varit i livet, och som numera till en del skulle ha övergått på hans sterbhus, torde svårligen ha något värde. Tillskyndarne i Lund av detta fruktansvärda handlingssätt skola kunna känna sig fullt trygga genom det slentrianmässiga system, bakom vilket de hittills i dylika ting kunnat uppehålla sina positioner såsom korrekt handlande män. Den »ansvarige» ecklesiastikministern lär icke annat än riksrättsvägen kunna ställas till ansvar. Då emellertid bokstaven i regeringsformens 106 § anses död, är denna utväg stängd. Vid dessa förhållanden synes det vara en äresak för riksdagen såsom den kontrollerande statsmakten att tillse, att docenten Skölds efterlevande familj ekonomiskt försattes i tillnärmelsevis samma läge, som om Sköld i laglig ordning förvärvat professuren. Borttänkas alla intriger i ärendet borde Sköld allra senast den 1 juni 1929 ha varit utnämnd till innehavare av professuren, som av honom utan konkurrens söktes omkring mitten av

¹⁾ Baudouin de Courtenays yttrande har jag icke tillgängligt i original. Originalen till samtliga svaren på mina brev — med undantag blott för Reichelts, som förkommit, har jag i min besittning. De tillhandahållas varje därav intresserad riksdagsman på A. K:s kansli. Samtliga kursiveringar i de refererade svaren äro givetvis gjorda av dessas resp. författare.

1927. Riksdagen kan dock icke stillatigande åse, hur enskilda medborgares ekonomiska välfärd spolieras genom ämbetsmäns hänsynslösa åsidosättande av lagarna, när lagbrotten såsom i förevarande fall blott genom bristfälligheter i statsmaskineriet icke kunna beivras. Man torde därför, såsom jag nämnde, ha att se denna sak så, att det vore en hederssak — alltså icke s. k. rättsplikt — för riksdagen att tillse, att gottgörelse ekonomiskt lämnades för den rättskränkning, som här skett från det allmännas sida. Jämte full årlig pension åt Skölds efterlämnade familj borde därför åt denna av statsmedel jämväl beviljas ett belopp, motsvarande de ekonomiska förmåner, som Sköld gått miste om därigenom, att han icke utnämnts till professuren senast den 1 juni 1929. På det att emellertid mitt yrkande må så nära som möjligt ansluta sig till den kungliga propositionen i ämnet och en kanske onödig principdiskussion må undvikas, inskränker jag mig till att på grund av vad som ovan anförts hemställa,

att riksdagen ville, med avslag å Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition i förevarande avseende, besluta, att docenten Skölds änka och barn skola å allmänna indragningsstaten uppbära samma årliga understöd, som de skulle erhållit från Lunds universitets pensionsinrättning, därest Sköld vid sin död varit professor vid universitetet.

Stockholm den 25 februari 1931.

V. Lundstedt.
